

แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทาง
วิชาชีพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

กรุงเทพมหานคร

GUIDELINES OF DEVELOPING OF THE INTERNAL SUPERVISION BY
THE PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY IN SCHOOLS UNDER
THE BANGKOK PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

¹นวรรตน์วดี ชินอัครวัฒน์, ²ธนเสฏฐ์ อัครัญญูภูติส, ³สุวัฒน์ จุลสุวรรณ, ⁴วัฒนา บุญปรีตร
และ ⁵ชนาภภัทร คำพระรัก

¹Nawaratwadee Chinakarawat, ²Thanaset Akkarasiradis, ³Suwat Julsuwan

⁴Wattana Bunparit and ⁵Chanaphat Kamparak

วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม, ประเทศไทย

Siam Technology College, Thailand

¹nawaratwadeec@siamtechno.ac.th

Received: May 31, 2023; Revised: July 25, 2023; Accepted: August 31, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการนิเทศภายใน และ 2) เพื่อออกแบบ สร้าง และประเมินแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งการวิจัยนี้แบ่งเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้าราชการครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 297 คน เลือกกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น และระยะที่ 2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์ จำนวน 11 คน และผู้ทรงคุณวุฒิประเมินแนวทาง จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์

¹อาจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สำนักศึกษาทั่วไป วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม

²อาจารย์ ดร. ศูนย์บริหารงานวิจัย วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม

³รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

⁴อาจารย์ สำนักมาตรฐานวิชาการ วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม

⁵ครู หัวหน้าสายชั้นปฐมวัยปีที่ 3 โรงเรียนบ้านเด็กวารินชำราบ

และแบบประเมิน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการนิเทศภายใน พบว่า ปัจจุบันมีระดับการปฏิบัติโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายใน พบว่า มีความประสงค์ให้มีการปฏิบัติโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และลำดับความต้องการจำเป็นในการนิเทศภายใน พบว่า ด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับแรกคือ ข้อมูลและสารสนเทศ รองลงมาคือ การเผยแพร่และขยายผล การจัดการที่เน้นการพัฒนาครูและนักเรียน การวางแผนนิเทศอย่างมียุทธศาสตร์ และการติดตาม ตามลำดับ 2) แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ พบว่า มีประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการและแนวคิด 2) จุดมุ่งหมาย 3) แนวทางการดำเนินการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จำนวน 5 ด้าน ประกอบด้วย 3.1) ด้านข้อมูลและสารสนเทศ จำนวน 6 ขั้นตอน 3.2) ด้านการวางแผนนิเทศอย่างมียุทธศาสตร์ จำนวน 7 ขั้นตอน 3.3) ด้านการจัดการที่เน้นพัฒนาครูและนักเรียน จำนวน 5 ขั้นตอน 3.4) ด้านการติดตาม จำนวน 4 ขั้นตอน และ 3.5) ด้านการเผยแพร่และขยายผล จำนวน 6 ขั้นตอน 4) กลไกการดำเนินงาน และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จและผลการประเมินแนวทางโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า มีความเหมาะสมโดยรวมระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้โดยรวมระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การนิเทศภายใน; ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ; แนวทางการพัฒนา

Abstract

The purposes of this research were 1) The current situation, desirable condition and priority needs index of the internal supervision and 2) To design, create and evaluate guidelines of developing of the internal supervision by the professional learning community. Phase 1: The sample of this research consisted of 297 the Teacher used as a sampling group by using a stratified random sampling. The research tool was a questionnaire. The statistics for analyses of data included the mean, standard deviation and the priority need of index. And Phase 2: The informant group consisted of 11 interview experts and 9 guideline evaluation experts. The research tool was a interview schedule and assessment form. The statistics for analyses of data included the mean, standard deviation and content analysis. The research result finds that: 1) Current situation of internal supervision overall was at a high level. for desirable conditions of internal supervision overall was at the highest level. And order of the priority need of index for internal supervision found that the data and information of the most necessary needs are followed by dissemination and expansion Management focusing on teacher and

student development Supervision planning and the aspect that is least needed is the tracking aspect. 2) Guidelines of Developing of the Internal Supervision by the Professional Learning Community consists of 5 components: 1) Principles and Concepts 2) Objectives 3) Development Guidelines 5 aspects consisting of 3.1) Data and information 6 step 3.2) Supervision planning 7 step 3.3) Management focusing on teacher and student development 5 step 3.4) Follow-up 4 step and 3.5) Dissemination and expansion 6 step 4) Implementation mechanism tasks and 5) success conditions. According to the results of the evaluation of the expert's guidelines, it was found that the overall was appropriate. at the highest level and there is a possibility at the highest level.

Keyword: Internal Supervision; Professional Learning Community; Guidelines of Developing

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 47 จึงได้มีบทบัญญัติว่า “ให้มีระบบการประกันคุณภาพ เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการปฏิบัติอย่างหลากหลาย ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการที่สำคัญคือ กระบวนการบริหารจัดการ กระบวนการจัดการเรียนรู้ และกระบวนการนิเทศ ติดตามประเมินผล” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553) โดยกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พ.ศ. 2542 ซึ่งกำหนดการกำกับติดตามการจัดการศึกษาของผู้บริหารไว้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ได้กำหนดเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกให้การนิเทศภายในเป็นส่วนหนึ่งของเกณฑ์การประเมิน เพื่อให้ผู้บริหารได้ตระหนักเห็นความสำคัญ และนำไปปฏิบัติในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและได้ผลอย่างเป็นรูปธรรมว่าการนิเทศภายในเป็นบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาครูให้สามารถจัดกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร (กรรทอง จิรเดชากุล, 2550) การนิเทศภายในสถานศึกษามีความจำเป็นมากขึ้น และจำเป็นต้องมีรูปแบบการนิเทศที่เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพการจัดการศึกษาในปัจจุบัน การนิเทศการศึกษาจะเป็นกระบวนการหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดการยกระดับคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนได้เป็นอย่างดี เพราะการนิเทศเป็นส่วนหนึ่งของการช่วยพัฒนาครูให้มีความสามารถในการพัฒนาศักยภาพในการทำงานให้ดีขึ้น การนิเทศเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างครูกับผู้นิเทศ เพื่อให้ครูมีขวัญกำลังใจสามารถพัฒนาการทำงานของตนเองได้ การดำเนินการนิเทศต้องอาศัยรูปแบบการนิเทศ หลักการพื้นฐานการนิเทศ ทักษะการนิเทศใช้กิจกรรมการนิเทศที่หลากหลายและใช้ขั้นตอนการนิเทศตาม

กระบวนการที่เหมาะสม (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2541) การนิเทศเป็นกิจกรรมสำคัญที่ทำให้ผู้บริหารและครูปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนในชั้นเรียนและโรงเรียน สภาพปัจจุบันการนิเทศภายในยังไม่สามารถดำเนินการและสร้างระบบการนิเทศภายในที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากมีอุปสรรคและข้อจำกัดบางประการของโรงเรียน ทั้งด้านความรู้ความสามารถของผู้นิเทศ การวางแผนการนิเทศภายในที่ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของบุคลากรในโรงเรียน หรือขาดเทคนิค ขั้นตอน วิธีการนิเทศที่เหมาะสมกับสภาพและบริบทของโรงเรียน ทำให้ครูมักจะต้องต้านหรือพยายามหลีกเลี่ยงการมีส่วนร่วมในโครงการนิเทศต่าง ๆ ที่ถูกจัดขึ้น ดังนั้นกระบวนการนิเทศภายในจึงไม่สามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วัชรวิภา เลาเรียนดี, 2553)

กระบวนการที่ครูทำงานร่วมกันในวงจรของการร่วมกันตั้งคำถาม และการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อบรรลุผลการเรียนรู้ที่ดีขึ้นของนักเรียน โดยมีความเชื่อว่า หัวใจของการพัฒนาการเรียนรู้นักเรียนให้ดีขึ้น อยู่ที่การเรียนรู้ที่ฝังอยู่ในการทำงานของครูและนักการศึกษาชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ (PLC : Professional Learning Community) (วิจารณ์ พานิช, 2555) ดังนั้นแนวทางการปฏิบัติเพื่อปรับปรุงคุณภาพของนักเรียน ครู และโรงเรียน เกิดจากแนวทางการดำเนินงานเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของโรงเรียนที่มีเป้าหมายในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพตนเอง เพื่อนครู ผู้เรียน และโรงเรียนร่วมกัน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงอย่างยั่งยืน ชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครูเป็นการประยุกต์แนวคิดองค์กรแห่งการเรียนรู้พัฒนามาสู่โรงเรียนแห่งการเรียนรู้ ด้วยเหตุผลที่ว่าการบริหารงานในลักษณะที่องค์กรจะมีความยืดหยุ่นกันด้วยโครงสร้าง สายการบังคับบัญชา ภาวะเบียบ และการควบคุมด้วยอำนาจการบังคับบัญชา แตกต่างไปจากคำว่า "ชุมชน" ซึ่งจะมีความยืดหยุ่นกันด้วยค่านิยม แนวคิด และความผูกพันของทุกคนที่เป็นสมาชิก และมีวัตถุประสงค์ร่วมกันซึ่งสอดคล้องกับธรรมชาติการปฏิบัติงานในโรงเรียน ด้วยการสะท้อนคิดร่วมที่มุ่งพัฒนาการเรียนรู้นักเรียนและการเรียนรู้ของครูเป็นสิ่งสำคัญที่จะส่งผลให้โรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพครูอย่างยั่งยืน (ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง และอรพิน ศิริสัมพันธ์, 2560)

จากความเป็นมาดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการนิเทศภายในของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร
2. เพื่อออกแบบ สร้าง และประเมินแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ได้ดำเนินการวิจัย 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการนิเทศภายในของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ข้าราชการครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร มีประชากรรวมทั้งสิ้น จำนวน 1,291 คน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้าราชการครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยเทียบจำนวนประชากรกับขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 297 คน ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ใช้ขนาดของโรงเรียนเป็นหน่วยของการสุ่ม และสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับฉลากแบบไม่มีการใส่คืน (Sampling without Replacement)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีข้อความ จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และขนาดโรงเรียน และตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับการนิเทศภายใน มีข้อความ จำนวน 25 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด และได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ 1) ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยวิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความกับนิยามศัพท์เฉพาะ ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง .80-1.00 2) ตรวจสอบค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถาม โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายในแต่ละข้อกับคะแนนรวมรายด้าน โดยใช้สูตรสหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson) ได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของสภาพปัจจุบันอยู่ระหว่าง .713-.892 และสภาพที่พึงประสงค์อยู่ระหว่าง .746-.879 และ 3) ตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของสภาพปัจจุบัน เท่ากับ .835 และสภาพที่พึงประสงค์ เท่ากับ .827

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ โดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงมาตรฐาน วิเคราะห์ความต้องการจำเป็น โดยใช้เทคนิควิธีการวิเคราะห์แบบ วิธี Priority Needs Index (PNI) แบบปรับปรุง

ระยะที่ 2 การออกแบบ สร้าง และประเมินแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้สัมภาษณ์ในการออกแบบแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายใน ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 11 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 1 คน ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 3 คน ศึกษานิเทศก์ จำนวน 3 คน หัวหน้าวิชาการ 2 คน และ ครูผู้สอน 2 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ผู้ประเมินแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายใน ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ประกอบด้วย ศึกษานิเทศก์จังหวัด จำนวน 1 คน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 1 คน ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 2 คน ศึกษานิเทศก์ จำนวน 2 คน และหัวหน้าวิชาการ 1 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบปลายเปิด

2.2 แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 วิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

3.2 วิเคราะห์ข้อมูลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของการนิเทศภายในของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจุบันมีระดับการปฏิบัติโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การติดตาม การวางแผนนิเทศอย่างมียุทธศาสตร์ การจัดการที่เน้นการพัฒนาครูและนักเรียน ข้อมูลและสารสนเทศ และการเผยแพร่และขยายผล ตามลำดับ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า มีความประสงค์ให้มีการปฏิบัติโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การวางแผนนิเทศอย่างมียุทธศาสตร์ การจัดการที่เน้นการพัฒนาครูและนักเรียน การติดตาม

ข้อมูลและสารสนเทศ และการเผยแพร่และขยายผล ตามลำดับ และลำดับความต้องการจำเป็นในการนิเทศภายในของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับที่ 1 คือ ข้อมูลและสารสนเทศ รองลงมาลำดับที่ 2 การเผยแพร่และขยายผล ลำดับที่ 3 การจัดการที่เน้นการพัฒนาครูและนักเรียน ลำดับที่ 4 การวางแผนนิเทศอย่างมียุทธศาสตร์ และลำดับที่ 5 การติดตาม

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกแบบแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้วิจัยนำมาสร้างแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการและแนวคิด จุดมุ่งหมาย แนวทางการดำเนินการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ กลไกการดำเนินงาน และเงื่อนไขความสำเร็จ ซึ่งแนวทางนั้นมีจำนวน 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านข้อมูลและสารสนเทศ มีจำนวน 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1.1) ประชุมผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ในภาพรวมร่วมกัน 1.2) ประชุมแลกเปลี่ยนระดมความคิดร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบันสภาพปัญหา และความต้องการในการพัฒนาตามบริบทของโรงเรียน 1.3) จัดลำดับความสำคัญของปัญหาหรือความต้องการเร่งด่วนหรือที่เห็นว่าสำคัญร่วมกัน 1.4) นำผลการวิเคราะห์จากประเด็นการนิเทศมากำหนดค่าเป้าหมายการพัฒนาที่เชื่อมโยงกับมาตรฐานและประเด็นพิจารณาของมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 1.5) จัดทำคู่มือแนวทางการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียน และ 1.6) สร้างการรับรู้ระหว่างผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้มีเป้าหมายในการดำเนินงานร่วมกันด้วยการใช้สื่อและวิธีการที่หลากหลาย 2) ด้านการวางแผนนิเทศอย่างมียุทธศาสตร์ มีจำนวน 7 ขั้นตอน ได้แก่ 2.1) แต่งตั้งคณะทำงานนิเทศ 2.2) สร้างเครือข่ายการนิเทศ 2.3) ประชุมเตรียมการนิเทศ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกัน 2.4) กำหนดประเด็นการนิเทศ 2.5) กำหนดระยะเวลาในการนิเทศ โดยกำหนดระยะเวลาในการนิเทศที่เหมาะสมกับการแก้ปัญหาและการพัฒนา 2.6) กำหนดวิธีการนิเทศและกิจกรรมการนิเทศที่เหมาะสมตามสภาพปัญหาและความต้องการ โดยใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และ 2.7) จัดทำแผนนิเทศภายในโรงเรียนร่วมกัน 3) ด้านการจัดการที่เน้นพัฒนาครูและนักเรียน มีจำนวน 5 ขั้นตอน ได้แก่ 3.1) เปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนได้ร่วมกันออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน 3.2) สถานศึกษาจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ มีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ 3.3) นักเรียนได้ฝึกคิด ฝึกสังเกต รวบรวมข้อมูล สร้างสรรค์ความรู้จูนค้นพบความถนัดและวิธีการของตนเอง 3.4) ครูใช้สื่อการสอนเพื่อฝึกการคิด การแก้ปัญหา และการค้นพบความรู้ และ 3.5) ครูประเมินพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง 4) ด้านการติดตาม มีจำนวน 4 ขั้นตอน ได้แก่ 4.1) ประชุมเตรียมการก่อนการนิเทศ เพื่อสร้างความเข้าใจของผู้นิเทศ 4.2) นิเทศตามขั้นตอน ระยะเวลา และใช้เครื่องมือตามที่กำหนด 4.3) นิเทศภายในห้องเรียน 100% โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และ 4.4) การสะท้อน และสรุปผลการนิเทศ และ 5) ด้านการเผยแพร่และขยายผล จำนวน 6 ขั้นตอน ได้แก่ 5.1) รายงานผล

การดำเนินงาน และนำผลไปใช้ปรับปรุงพัฒนา 5.2) วิเคราะห์ สังเคราะห์ผลการดำเนินงาน 5.3) คัดเลือกผลงานที่เป็นแบบอย่างในการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) มอบรางวัลและจัดเวทีเผยแพร่ การดำเนินงาน ตามบริบทของโรงเรียน 5.4) รายงานผลและเผยแพร่การดำเนินงานนิเทศต่อ ผู้เกี่ยวข้อง 5.5) นำผลการนิเทศไปใช้ในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและเผยแพร่ และ 5.6) รายงานผล และเผยแพร่การดำเนินงานนิเทศภายในต่อผู้เกี่ยวข้องและสร้างเครือข่ายในการ พัฒนาการนิเทศภายใน ผ่านระบบ Online รวมทั้งจัดนิทรรศการในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโดย ใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษารุงเทพมหานคร โดยผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา พบว่า มีความเหมาะสมโดยรวมระดับ มากที่สุด และมีความเป็นไปได้โดยรวมระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

1. จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการ นิเทศภายในของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร มี ประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1.1 สภาพปัจจุบันของการนิเทศภายในของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจุบันมีระดับการปฏิบัติโดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การติดตาม การวางแผน นิเทศอย่างมียุทธศาสตร์ การจัดการที่เน้นการพัฒนาครูและนักเรียน ข้อมูลและสารสนเทศ และ การเผยแพร่และขยายผล ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจาก กระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียนเป็น นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีการกำหนดให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ทุกแห่งจำเป็นต้องมี การดำเนินการนิเทศภายใน เพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการเรียนการสอน ให้ข้อมูลกับครูในด้าน การจัดการเรียนการสอน พัฒนาคุณภาพของนักเรียน เสริมสร้างขวัญกำลังใจให้กับครู และเป็นการ สร้างสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูในสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2541 ; กรองทอง จิรเดชากุล, 2550) และยังเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร สถานศึกษา โดยมุ่งหวังให้เกิดการชี้แนะให้ความช่วยเหลือ และร่วมมือกับครู รวมทั้งบุคคลที่ เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เพื่อปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของครู และเพิ่มคุณภาพของ นักเรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้ (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2548) จึง ส่งผลให้กระบวนการนิเทศการจัดการเรียนการสอน ดำเนินการอย่างต่อเนื่องภายในสถานศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศิริ จันทะผล (2552) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1 พบว่า สภาพการนิเทศภายในโดยรวมอยู่ใน ระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภัชราภรณ์ สงศรีอินทร์ (2559) ได้ศึกษาแนวทางการ พัฒนาการนิเทศภายในของโรงเรียนบ้านห้วยไคร้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

เชียงใหม่ เขต 2 พบว่า การดำเนินการนิเทศภายในมีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อัจฉริยา ฤทธิธ (2563) ได้ศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 พบว่า สภาพการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

1.2 สภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า มีความประสงค์ให้มีการปฏิบัติโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การวางแผนนิเทศอย่างมียุทธศาสตร์ การจัดการที่เน้นการพัฒนาครูและนักเรียน การติดตาม ข้อมูลและสารสนเทศ และการเผยแพร่และขยายผล ตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความต้องการการดำเนินการนิเทศภายในของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร มีความต้องการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในในระดับมากที่สุด ซึ่งการนิเทศเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กัญญา เจริญถ้อย (2553) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในโดยใช้การสอนงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 พบว่า สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อธิรุฒิ หอมอินทร์ (2563) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 พบว่า สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

1.3 ลำดับความต้องการจำเป็นในการนิเทศภายในของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านข้อมูลและสารสนเทศ มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากสถานศึกษามีความจำเป็นจะต้องใช้ข้อมูลและสารสนเทศในการนิเทศภายในสถานศึกษา ซึ่งได้จากการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ภายในสถานศึกษาแล้วนำมาใช้วางแผนการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุรศักดิ์ ปาเฮ (2545) ที่กล่าวว่าข้อมูลและสารสนเทศเป็นสิ่งสำคัญ เพราะเป็นการวางแผนนิเทศภายในโรงเรียนโดยสถานศึกษาทุกแห่งมีความต้องการให้องค์การบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นที่ยอมรับของสังคม ต้องได้ดำเนินการสร้างระบบกลไกหรือกระบวนการในการบริหารจัดการศึกษาให้มีคุณภาพได้มาตรฐานตามที่กำหนด เพื่อให้เป็นไปตามความมุ่งหมาย จึงต้องมีข้อมูลและสารสนเทศ เพื่อวางแผนการนิเทศภายในสถานศึกษาให้ครบถ้วน

2. ผลการสร้างแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการและแนวคิด 2) จุดมุ่งหมาย 3) แนวทางการดำเนินการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จำนวน 5 ด้าน ประกอบด้วย 3.1) ด้านข้อมูลและสารสนเทศ มีจำนวน 6 ขั้นตอน 3.2) ด้านการวางแผนนิเทศอย่างมียุทธศาสตร์ มีจำนวน 7 ขั้นตอน 3.3) ด้านการจัดการที่เน้นพัฒนาครูและนักเรียน มีจำนวน 5 ขั้นตอน 3.4) ด้านการติดตาม มีจำนวน 4 ขั้นตอน และ 3.5) ด้านการเผยแพร่และขยายผล จำนวน 6 ขั้นตอน

4) กลไกการดำเนินงาน และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ และผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา พบว่า มีความเหมาะสมโดยรวมระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้โดยรวมระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานครที่พัฒนาขึ้น ได้มีการศึกษาและพัฒนาอย่างเป็นระบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ด้านการนิเทศสูง และองค์ประกอบของแนวทางการพัฒนานั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ อิศารัตน์ หัตถมา (2566) พบว่า แนวทางการพัฒนาประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) แนวทางการพัฒนา 4) กลไกการดำเนินงาน และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

จากผลการศึกษางานวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาคควรนำแนวทางการดำเนินการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทโรงเรียน จำนวนทั้ง 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านข้อมูลและสารสนเทศ มีจำนวน 6 ขั้นตอน 2) ด้านการวางแผนนิเทศอย่างมียุทธศาสตร์ มีจำนวน 7 ขั้นตอน 3) ด้านการจัดการที่เน้นพัฒนาครูและนักเรียน มีจำนวน 5 ขั้นตอน 4) ด้านการติดตาม มีจำนวน 4 ขั้นตอน และ 5) ด้านการเผยแพร่และขยายผล จำนวน 6 ขั้นตอน เพื่อให้การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนมีความเป็นระบบมากขึ้น อีกทั้งยังเป็นการสร้างแบบอย่างแนวคิดของความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตร ที่มีวิสัยทัศน์ คุณค่า เป้าหมาย และภารกิจร่วมกันของผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้องในลักษณะการชี้แนะ การแนะนำ และการให้ความร่วมมือที่ไม่หยุดนิ่งในการปรับปรุงการเรียนการสอน โดยมีครูเป็นผู้นำร่วมกัน และผู้บริหารแบบผู้ดูแลสนับสนุน ซึ่งมีเป้าหมายให้เกิดการพัฒนาคุณภาพและผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนตามเป้าหมายทางการศึกษาของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กรองทอง จิระเดชากุล. (2550). *คู่มือการนิเทศภายในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: ธารอักษร.
- กันยา เจริญถ้อย. (2553). *การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในโดยใช้การสอนงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2*.
บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

- ธิดารัตน์ หัตถมา. (2566). *แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธีรวุฒิ หอมอินทร์. (2563). *การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง และอรพิน ศิริสัมพันธ์. (2560). *กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อพัฒนาการคิดและยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21*. (พิมพ์ครั้งที่ 12). นครปฐม: เพชรเกษมพรีนติ้ง กรุ๊ป.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2548). *การนิเทศการสอน*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมกรุงเทพ.
- ภัชราภรณ์ สงศรีอินทร์. (2559). *แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในของโรงเรียนบ้านห้วยไคร้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- วัชร่า เล่าเรียนดี. (2553). *การนิเทศการสอน สาขาหลักสูตรและการนิเทศ*. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ ในศตวรรษที่ 21*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ตาตาพับลิเคชั่น.
- ศิริ จันทะผล. (2552). *แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2541). *การนิเทศภายในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). *e-Mes: ระบบติดตามการดำเนินงานตามนโยบาย โครงการและกิจกรรม สพฐ. สำนักติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. สืบค้นจาก <http://203.159.164.62/~eme62/>
- สุรศักดิ์ ปาเฮ. (2545). *การนิเทศภายในหัวใจของการปฏิรูปการเรียนรู้ในโรงเรียน*. *วารสารวิชาการ*, 5(8), 25-31.
- อัจฉริยา ฤทธิธณ. (2563). *สภาพและแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

